

CAHİT SITKI TARANCI'NIN ŞİİRLERİNDE AHLAK ANLAYIŞI

Yard Doç.: Vefa Cebbar SALMAN

Türkçe Yüksek Lisans
Bağdat Üniversitesi , Irak,
E-mail: wafaa73@colang.uobaghdad.edu.iq
Telefon: 009647714330782

مفهوم الاخلاق في أشعار جاهد صدقي تارانجي

م. وفاء جبار سلمان

جامعة بغداد - كلية اللغات قسم اللغة التركية
wafaa73@colang.uobaghdad.edu.iq
رقم الهاتف : 009647714330782

ÖZET

Ahlak, eşyanın iyilik-kötülük problemini çözmek ve bu doğrultuda iyi olanı tercih etmektir. İnsanlık devri boyunca, ahlaki durumlar tartışmalara konu olmuştur. Nitekim bir toplumun ahlaki bulduğu bir durumu, bir başka toplum ahlaksızlık olarak görebilmektedir. Ahlakın değişkenliği, büyüklüğü, yaptırımları ve aksinin cezası gibi pek çok konu, çalışmamızın ilgili bölümünde incelenecektir.

Ahlak, etik ile aynı anlama gelen Arapça kökenli bir kavramdır. Yaradılışa uygun hareket edip, erdemli davranışlarda bulunmak ve kötülükten uzak durmak gibi anlamları olan kavram, hüsun-kübuh meselesinde de ele alınmaktadır. Yalnızca dini bir argüman olmayıp, beraberinde felsefik bir kavram olarak karşımıza çıkar. Böylesine hassas ve fakat aşikar olan bu erdemi, ediplerin kaleminden okumak, hele ki şuurun tezahürü olan şiirle bakmak, elbette çok daha uygundur.

Ahlaki meseleleri şiirlerinde işleyen ve çoğu zaman erdemi öğütleyen şiirleri ile bilinen şairlerin başında Cahit Sıtkı TARANCI gelmektedir. Hayat gayesi ve yaşam mücadelesi konulu şiirleri olan TARANCI, söz konusu ahlak ve erdem gibi kavramları üzerinde durmuştur.

Çalışmamıza bu kapsamlı özet ile başlıyoruz. Ardından mevzubahis Şair Cahit Sıtkı TARANCI'nın yaşamı, edebi yönü ve yapıtları incelenecektir. Ardından çalışma konumuz olan ahlak kavramı hakkında detaylı bir bilgi verildikten sonra Cahit Sıtkı TARANCI'nın en meşhur ve en önemli şiir kitabı olan *Otuz Beş Yaş* isimli eserinden hareketle ahlak anlayışı incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Ahlak, Yeni Türk Edebiyatı, İyilik, Tabiat, Etik, Muaşeret.

GİRİŞ

Cahit Sıtkı TARANCI, hayatı, edebi şahsiyeti ve yapıtları:

20. Yüzyıl Türk Edebiyatının en önemli şairlerinden biri olan Cahit Sıtkı TARANCI, Türkiye'nin doğu vilâyetlerinden biri olan Diyarbakır'da dünyaya gelmiştir. Asıl ismi Hüseyin Cahit olan Cahit Sıtkı TARANCI, Pirinççizâdeler olarak bilinen ve Diyarbakır'ın en mühim ailelerinden biri olan ailenin Bekir Sıtkı adındaki beyefendinin oğludur. Haliyle ilkokul ve ortaokulu, memleketi Diyarbakır'da okumuştur. Ardından lise eğitimini alması için muhterem babası Bekir Sıtkı Bey'in teşviki ile İstanbul'un en prestijli liselerinden biri olan Saint Joseph Lisesi'nde öğrenim görmüştür. (GENÇAY, 1956: 18)

Burada birkaç yıl okuduktan sonra henüz mezun olmadan, lise eğitimine yine İstanbul'da bulunan Galatasaray Lisesi'nde devam etmiştir. Galatasaray Lisesi'nde okuduğu sırada, ömürlük arkadaşı ve yine kendisi gibi şair olan Ziya Osman SABA ile tanışmış, onun fikirlerinden etkilenmiştir. 1931 senesinde buradan mezun olmasının ardından, yine babasının gayreti ve isteği üzerine Mülkiye isimli mektebe kaydını yaptırmıştır. Buradan mezun olamamıştır. Temel sebebi ise, derslere karşı ilgisiz davranması, kendi fikri olarak çirkin olması ve bazı sevda işlerinin yolunda gitmemesini öne sürmüştür. (ENGİNÜN, 1991: 246)

Dört yıl boyunca Mülkiye Mektebine gidip gelmesine rağmen, bahsi geçen sebepler dolayısıyla mezun olamamıştır. 1935 senesinde İstanbul Yüksek Ticaret Mektebine naklini aldirmiştir. Bir sonraki yıl yani 1936 yılında, ilk iş olarak Sümerbank isimli bankada çalışma hayatına başlamıştır. Bu sırada eğitime devam etmek istemiş ve Nadir NADİ beyefendinin maddi ve manevi desteği ile kaliteli bir eğitim almak adına 1938 senesinin son demlerinde Fransa'nın başkenti olan Paris'te Ecole Sciences Politiques isimli okula kaydolmuştur. (UYGUNER, 1966: 57)

Yine Türk Edebiyatı'nın en büyük simalarından biri olan Oktay Rifat HOROZCU ile burada tanışmış ve bazı işlerde onunla ortak çalışmıştır. 1940 yılının

Temmuz ayında Paris, Alman orduları tarafından işgale uğrayınca, Lyon ve Cenevre'nin ardından çok zor bir şekilde Türkiye'ye geri dönmek zorunda kalmıştır.

Tüm bu olanların ardından, ailesinin yanına Diyarbakır'a dönmüştür. 1941 yılının Mart ayında vatani görevini yerine getirmek üzere askere gitmiştir. Askerden döndüğünde, bir tüccar olan babasının yanında, İstanbul'daki ticarethanelerinde muhasebe işleri ile ilgilenmiştir. (BEYSANOĞLU, 1969: 61)

Bu esnada muhterem pederi Bekir Sıtkı Bey ile kavga edip hem işinden ve hem de ailesinden ayrılık münferit bir yaşam sürmeye başlamıştır. 1944 senesinde Türkiye'nin başkenti olan Ankara'ya gitmiş ve burada Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün kurmuş olduğu bir haber ajansı olan Anadolu Ajansı'nda tercüman sıfatı ile çalışmaya başlamıştır.

1944 senesinden itibaren tamamı Türk Edebiyatı için ayrı ayrı haiz-i kıymet olan Orhan Veli Kanık, Ahmet Muhip Dıranas, Melih Cevdet Anday ve çok sevdiği arkadaşı Oktay Rifat HOROZCU gibi edebiyat devleri ile arkadaşlık kurmuş ve edebi yönünü geliştirmiştir. Ardından Toprak Mahsulleri Ofisi adlı devlet kurumunda yine tercüman sıfatı ile çalışmaya başlamıştır. (SAMANOĞLU, 1988: 11)

Ardından özel şirketleri bırakıp bizzat bakanlık kurumunda yine devlet mütercimliği vazifelerinde bulundu. Ömrünün son demlerinde, 1951 yılında Cavidan isminde bir hanımefendi ile evlilik yapmıştır. Bundan hemen üç yıl sonra, 1954 yılında elim bir hastalığa yakalanmıştır. Felç geçiren Cahit Sıtkı TARANCI, hem hareket edememiş ve hem de konuşma duyusunu tamamen kaybetmiştir. İki yıllık ağır hastalığı döneminde bakıma muhtaç olduğu için bir müddet İstanbul'da ve ardından bir müddet de memleketi Diyarbakır'da ailesinden destek alarak yaşama tutunmaya çalışmıştır. (TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANSİKLOPEDİSİ, 1976: 252)

Tüm bu ağır hastalıklarından kurtulmak için, çok sevdiği arkadaşı Samet AĞAOĞLU isimli bir beyefendinin gayreti ve teşviki ile tedavi için Viyana'ya girmiştir.

Hastalığı ağırlaşan Cahit Sıtkı TARANCI, yapılan tüm müdahalelere rağmen Viyana'da kaldırıldığı hastanede, 12 Ekim 1956 tarihinde, henüz 46 yaşındayken vefat etmiştir. Türk Edebiyatının bu büyük şairi, Ankara'nın en meşhur mezarlığı olan Cebeci Asri Mezarlığındadır. (KORKMAZ, 2007: 196)

Cahit Sıtkı TARANCI, pek çok alanlarda eser verse de, şair kimliği ile ön plana çıkmaktadır. Şiire olan merakı, henüz lise yıllarında çok sıkıcı bulunduğu yatılı okul dolayısıyla, içinde bulunduğu buhran dolayısıyla başlamıştır. İlk şiirleri, 1930 yılında yayınlamaya başlamıştır. Varlık Dergisi, Yücel Dergisi, İnkılâpçı Gençlik Dergisi, Ağaç Dergisi, İnsan Dergisi, Gündüz Dergisi, Akpınar Dergisi, Ülkü Dergisi, Kültür Haftası Dergisi, İstanbul Dergisi, Yaratış Dergisi, Cumhuriyet Dergisi, Akşam Dergisi, Vatan Dergisi, Sanat ve Edebiyat Dergisi gibi pek çok önemli ulusal dergide şiirleri yayınlanmıştır. (MİLLİYET SANAT DERGİSİ, 1976: 44)

Bütün bu yayınların ardından kendisine şöhret ve edebi itibar kapılarını açan hadise, 1932 yılında Edebiyatın önemli simalarından biri olan Peyami Safa'nın Cumhuriyet isimli gazete yayınladığı bir şiiri üzerine yazmış olduğu toplam 3 sayfalık yazısıdır. Bunun ardından edebiyat çevrelerinde tanınmış ve itibar görmeye başlamıştır. Fakat onun en büyük ve en meşhur şiiri olan Otuz Beş Yaş isimli tüm Türk evladının bildiği o meşhur şiirini 1945 yılında Cumhuriyet Halk Partisi'nin düzenlemiş olduğu bir yarışmada yayınlaması üzerine olmuştur. Bu yarışmada ilgili şiiri ile birincilik ödülünü alırken, aynı zamanda tüm Türkiye tarafından tanınma hüviyetini de kazanmış oldu.

Cahit Sıtkı TARANCI, 1935 yılına kadar yazmış olduğu şiirlerde, ölçü, ses, kafiye gibi unsurları şiirin olmazsa olmazı kabul etmiş ve oldukça dikkat etmiştir. Fakat 1935 yılından sonra yazdığı şiirlerde, bu tarz şekilsel faktörlerden giderek uzaklaştığı görülmektedir. Aynı şekilde bu tarihe kadar milliyetçi ve vatanperver bir çizgide olan Cahit Sıtkı TARANCI, bu tarihten itibaren yazmış olduğu şiirlerinde açık bir şekilde görüleceği üzere yalnızlık ve ölüm kavramları üzerinde durmaktadır.

Büyük edebiyat tarihçisi Mehmet KAPLAN, Cahit Sıtkı TARANCI'nın bu olumsuz temaları ele almasının sebebi olarak dönemin şartları dolayısıyla içinde bulunduğu nihilist düşünceden kaynaklandığını ileri sürmüştür. (KAPLAN, 1973: 112) Hayatı seven fakat hayatta aradığı tadı bulamayan dolayısıyla ölüm temasını sıkça işleyen bir şair olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun neticesinde şiirlerinin ana teması bazen içinde bulunduğu buhranı örtmek istercesine hayat dolu gibi görünen bir yapmacık yaşam sevgisi şiirleri de vardır.

Eserleri: (ENGİNÜN, 2011: 16)

Şiir: Ömrümde Sükût (İstanbul 1933),

Otuz Beş Yaş (İstanbul 1946),

Düşten Güzel (İstanbul 1952),

Sonrası (İstanbul 1957),

Bütün Şiirleri (Hazırlayan: Asım Bezirci, İstanbul 1983).

Mektup: Ziya'ya Mektuplar (Ziya Osman Saba'ya yazdığı mektuplar, İstanbul 1957),

Eşime ve Nihal'e Mektuplar (Hazırlayan: İnci Enginün, Ankara 1989).

Makale-deneme: Yazılar, Makaleler, Konuşmalar, Yanıtlar (Hazırlayan: Hakan Sazyek, İstanbul 1995).

İnceleme: Peyami Safa: Hayatı ve Eserleri (İstanbul 1940).

Tercüme: Fransa'da Müstakil Resim (Basler - Kunstler'den, Ahmet Muhip Dıranas'la birlikte, İstanbul 1938).

Cahit Sıtkı'nın şiirlerinden otuz üçü Necdet Adabağ tarafından İtalyanca'ya çevrilerek yayımlanmıştır (Trentacinque anni [Milano 1972]).

Cahit Sıtkı TARANCI'nın bütün şiirleri (Otuz Beş Yaş eseri) hakkında:

Eser Adı: OTUZ BEŞ YAŞ

Yazar: Cahit Sıtkı TARANCI

Eserin İlk Basım Yılı: 1946

İnceleme Eserinin Basım Yeri Yılı: İstanbul 1982

İnceleme Eserinin Basımevi: Varlık Yayınları (14. Baskı)

Şiir Sayısı: 108

Sayfa Sayısı: 158

Cahit Sıtkı TARANCI'nın en meşhur ve en önemli şiiri olan *Yaş Otuz Beş* isimli şiiri, daha sonraları tüm şiirleri olarak 1946 yılında çıkardığı esere isim olmuştur. Toplam 108 şiiri ihtiva eden tüm şiirlerinin toplandığı *Otuz Beş Yaş* isimli şiir kitabının en mühim özelliklerinden bazılarını şunlardır ki, şiirler sade ve kısadır. Beraberinde geneli ölçülü ve kafiyeli olmakla birlikte, ölçü ve kafiye düzenine uymayan serbest vezinle yazılmış şiirler de vardır. *Gün Eksilmesin Pencereden* isimli şiirle başlayıp, kitaba ismini veren *Otuz Beş Yaş* isimli şiirle bitmektedir.

Şiirlerinin ana teması yalnızlık ve ölüm üzerine kuruludur. Bu içe kapanık, negatif ve buhranlı şiirlerin yanısıra, çocuksu, masum ve hayat dolu şiirleri de vardır. Ölümden azami derecede korktuğu bilinen şair, şiirlerinin pek çoğuna bunu yansıtmıştır. Nihilist düşünceye sahip olan ve kendisini oldukça çirkin bulan Cahit Sıtkı TARANCI, bu felsefenin vermiş olduğu etki altında şiirler kaleme almıştır. Cahit Sıtkı, ölümden korkmasına rağmen bunu dini argümanlarla açıklamaz. Aksine panteist bir düşünce olarak, öldükten sonra çiçek-böcek gibi varlıkların vücudunda yaşayacağını söyler. Kısaca Cahit Sıtkı TARANCI, ölümlle ilişkilendirilse de, Tanrı fikrinden uzaktır. (KORKMAZ, 2002: 215)

Cahit Sıtkı TARANCI'nın en büyük ve en meşhur şiiri olan *Otuz Beş Yaş* isimli tüm Türk evladının bildiği o meşhur şiirini 1945 yılında Cumhuriyet Halk Partisi'nin düzenlemiş olduğu bir yarışmada yayınlaması üzerine olmuştur. Bu yarışmada ilgili şiiri ile birincilik ödülünü alırken, aynı zamanda tüm Türkiye tarafından tanınma hüviyetini de kazanmış olduğu bir gerçektir.

Cahit Sıtkı TARANCI, 1935 yılına kadar yazmış olduğu şiirlerde, ölçü, ses, kafiye gibi unsurları şiirin olmazsa olmazı kabul etmiş ve oldukça dikkat etmiştir. Fakat 1935 yılından sonra yazdığı şiirlerde, bu tarz şekilsel faktörlerden giderek uzaklaştığı görülmektedir. Aynı şekilde bu tarihe kadar milliyetçi ve vatanperver bir çizgide olan Cahit Sıtkı TARANCI, bu tarihten itibaren yazmış olduğu şiirlerinde açık bir şekilde görüleceği üzere yalnızlık ve ölüm kavramları üzerinde durmaktadır.

Ahlak Anlayışı Hakkında:

Ahlak, tamamiyle soyut bir kavram olup, bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri ve uymak zorunda oldukları davranış biçimleri olarak tarif edilmektedir. (TÜRKÇE SÖZLÜK, 2010: 16) Dolayısıyla ahlak, tüm toplumu kapsayan genel bir kavramdır ve insan doğasıyla uyumludur.

Ahlaki meseleleri şiirlerinde işleyen ve çoğu zaman erdemi öğütleyen şiirleri ile bilinen şairlerin başında Cahit Sıtkı TARANCI gelmektedir. Hayat gayesi ve yaşam mücadelesi konulu şiirleri olan TARANCI, söz konusu ahlak ve erdem gibi kavramları üzerinde durmuştur.

Ahlak, insan ilişkilerinde “iyi” ya da “doğru” veya “kötü” ya da “yanlış” olarak adlandırdığımız tüm değer yargılarını ifade eder. Ahlak, kelimesinin kökenbilim açıdan karşılığı ise Arapça “hulk” ; Yunanca “ethos” ve Latince “mos” kelimelerine dayandığı bilinmektedir. Arapça “hulk”, “huy” anlamına gelmektedir. Bununla beraber Arap dilinden Türkçeye geçmiş olan bu kavram, “ahlak-ı hasene” iyi ahlak; “ahlak-ı seyyie” ise kötü ahlak anlamlarına gelmektedir. (AKTAN, 1994: 8)

Bununla beraber ahlakın toplum yararına olduğu unutulmamalıdır. Güler yüzlü olmak, selamlaşmak, tokalaşmak, ziyarette bulunmak gibi muaşeret kurallarının bazıları, ahlakın bir gereğidir ve ahlak yapısı altında incelenmektedir. Birçok din, muaşeret kurallarının önemine değinmekle beraber bir ahlak yapısı

ortaya koymaya çalışır. (Kandemir, 1986;301) Dolayısıyla ahlakın dini boyutu ağır basmaktadır.

Cahit Sıtkı TARANCI, söz konusu ahlak ve erdem gibi kavramları üzerinde durmuştur. Bu minvalde pek çok şiir kaleme almıştır.

Cahit Sıtkı TARANCI'nın Şiirlerinde Ahlak Anlayışı:

Cahit Sıtkı TARANCI, şiirlerinde ahlak temasını işlerken, bilinmesi gereken en temel faktör, bu kavramı dini boyutuyla değil; sosyolojik ve psikolojik boyutuyla ele almasıdır. Her ne kadar ahlak kavramı temelde dini bir zeminde inceleniyor olsa da, söz konusu Cahit Sıtkı TARANCI, dinî argümanlarla bu hususu açıklamamıştır. Bu küçük bildiriden sonra Cahit Sıtkı TARANCI'nın şiirlerinde ahlak anlayışına bakalım.

Cahit Sıtkı TARANCI, yazmış olduğu *GÜNDÜZ* isimli şiirinin ilk kütasında, ahlakın konusu olan güzel-çirkin meselesini kendine has bir tarzda, büyük bir edebi lisanla ortaya koymaktadır:

*"Ey sakin suları karıştıran el
Balıklara huzur vermeyen dalgıç
Ey zenginle fakir, çirkinle güzel
Arasında keskin parlayan kılıç"*

(TARANCI, 1982: 9)

20. asır Türk Edebiyatının en önemli simalarından biri olan Cahit Sıtkı TARANCI, bu şiirinde öncelikle denize dalan bir dalgıcın ahlakiliğini sorgular. Nitekim dalgıç denize daldığında, ikinci dizede görüldüğü üzere balıkların huzurunu kaçırmaktadır. Her ne kadar esasında ortada kasıtlı bir ahlaksızlık olmasa da, şairin gözüyle balıklara karşı yapılan bu huzursuzluk faaliyeti, ahlaksızlık olarak nitelendirilmiştir.

Aynı şekilde son iki dizede görülen zengin-fakir ve çirkin-güzel ayrımı söz konusudur. Buradaki çirkin ve güzel ayrımı, eşyanın ahlakiliği hususunda işlenen

hüsün-kübuh meselesinde görülmektedir. Eşyanın tabiatında ahlaki olup olmadığı, onun güzel çirkin ayrımında kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla doğrudan olmasa da dolaylı olarak ahlak kavramını görmekteyiz.

Cahit Sıtkı TARANCI'nın en meşhur şiirlerinden biri olan *MEMLEKET İSTERİM* isimli şiirinin ilgili kısmında, ahlak anlayışına ilişkin kendi üslubuyla şu ifadeler yer vermektedir:

"...

Memleket isterim

Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun;

Kuşların çiçeklerin diyarı olsun

Memleket isterim

Ne zengin-fakir, ne sen-ben farkı olsun;

Kış günü herkesin evi barkı olsun.

..."

(TARANCI, 1982: 18)

Burada bahsi geçen ilk kısımda, olması beklenen tabiat düzeninden bahsedilmektedir. Öylesi bir memleket hayali kuruyor ki şair, bu memleketin temeli doğadır, fıtrattır. Doğal ve fıtrata dönük fiiller, ahlakın konularından biridir. Dolayısıyla hayali kurulan memleket yapısı, ahlaki bir düzende olmalıdır.

Şiirini ikinci kısmında ise, insanları tefrikaya düşüren her türlü ahlaksızlığa karşı olduğu görülmektedir. Bu farkı ortaya koyan her türlü -bilhassa maddi- arıza, erdemi ötelemektedir. Etik bir davranış olmayan kişiler arası maddi düzensizlik, ahlaki bir zeminde değil, aksine ayrımcılık ve madde hegemonyasının ahlaksızlığına dikkat çekilmektedir. Sosyalist bir yapıda bir memleket hayali ön gördüğü tahmin edilen Cahit Sıtkı TARANCI, bu meramını ahlak zemininde *MEMLEKET İSTERİM* isimli şiirinin alıntı yaptığımız şiirin kısmında incelemiştir.

Büyük Türk Şair Cahit Sıtkı TARANCI, yazmış olduğu *GECE ŞARKISI* isimli şiirinde, ahlak vurgusu yapmaktadır:

"...

Ben ister güleyim, ister ağlayayım,

Sesimi yalnız kendim işitince dir.

Alemde gündüz gönlüme işkencedir;

Bence bayram ufukta gün bitince dir."

..."

(TARANCI, 1982: 30/31)

Burada bahsi geçen hadise, esasında kendi benliği üzerine kurulu ahlaki düzendir. İster güleyim ister ağlayayım ifadesi, esasında çok şey ifade etmekle birlikte, gülmek ve ağlamak noktasında fark etmeksizin yaşamak vurgusu yapılmıştır. Dolayısıyla kişiyi güldüren veya ağlatan şeylerin başında ahlaki düzen gelmektedir. Buna göre ise bu düzenin bir hiç olduğu ve hatta herkesin çok sevdiği gündüzleri sevmeyip büyük bir muhalefette gecelere övgüler düzmesi, Cahit Sıtkı TARANCI'nın ne denli ahlakın bazı kısımlarına karşı olduğunu çarpıcı bir şekilde ortaya koyar.

Yine Cahit Sıtkı TARANCI, *ALLAH'I ARARKEN* isimli nedamet dolu şiirinde hem ahlak algısına vurgu yapmış ve hem de bazı ahlaksızlıkları zemmetmek suretiyle bu tanımı kendi fikrine uydurmuştur:

"Bilirim ne yapsam hata,

Yanlış attığım her adım;

Ellerim elma dalında;

Adem'le Havva ecdadım.

Belli ne birdir ne iki;

Günahım başımdan aşkın.

Yarab sen de bilirsin .ki

Bir sen varsın bana yakın.

...

Boş değil ettiğim niyaz

Halden bilmiyor kimseler,

Dost mu düşman mı tanınmaz,

Suda oynayan çehreler.

..."

(TARANCI, 1982: 33)

Buradaki asıl mesele, ahlaki bir yapının içerisinde, bazı ahlak dışı faaliyetlerini hatırlayıp pişmanlık duymasıdır. Alıntı yaptığımız ilk kıtada, yanlış ve hata kavramlarını görmekteyiz. Bu iki kavram, ahlakın zıddı olan kötü ahlakın birer çeşidi olmakla birlikte, kişinin bu hatalara düşmesinin olası olduğu vurgulanmıştır. Hata yapmak, ahlak dışı faaliyetlerde bulunmak da yine insan fitratında vardır. Hiçbir insan tamamiyle tertemiz olamaz. Nitekim burada Cahit Sıtkı TARANCI, insanın ahlaksız yapma potansiyeline vurgu yapmak suretiyle, konumuz olan ahlak algısını bambaşka bir boyutta işlemiştir. Nitekim şiirin ilerleyen kısımlarında da aynı şey mevzubahistir.

İkinci kıtada sayılamayacak kadar çok günahın ve arsızlığın varlığı ortaya konulmuştur. Nitekim herkesin kendine göre irili ufaklı hataları vardır. Asıl mesele, insan fitratında var olan ahlak vurgusunu, gereğince nedametle örtmeye çalışmaktır.

Son kıtada ise iki ahlak dışı tutum yani ahlaksızlık vurgulanmıştır. Bunların ilki, kimsenin halden anlamamasıdır. İnsan, dertlendiği sırada sığınacak bir liman, teselli edecek bir dost arar. Ve fakat tüm bunların ardından böylesi bir dert esnasında kişi halden anlayan birini arar. Vurdumduymaz ve bencil kimseler, ahlaksızlık yapmış ve bencillik deryasına dalmıştır. Bunun neticesi ise hiç şüphesiz ahlakın yoksunluk boyutunu ortaya koyar.

Son kıtanın ikinci ahlak dışı eylemi ise, kimsenin asıl yüzünü göstermemesidir. Bu büyük cürüm ve ahlaksızlık, sahte insanların yapacağı türden bir aksiyondur. Sahtelik ise hiçbir şekil ve surette, ahlak kavramıyla bağdaşmaz. Cahit Sıtkı TARANCI, bu şiirinde işte tüm bu ahlaksızlıklara vurgu yapmaktadır.

Cahit Sıtkı TARANCI, yazmış olduğu *YANLIş BİLMESİNLER BENİ* isimli şiirinin tamamında kendisinden bahseder ve bu bahisle birlikte ortaya muhteşem bir ahlaklı yaşam ştili koyar:

"Bahçem ağaçlardan, çiçeklerdendir.

Evim taştan yapılmış.

Annem kardeşim gibi severim

Ağaçları, taşları, çiçekleri

Hepsine dair hatıralarım var,

Kimi acı kimi tatlı hatıralar.

Bu ağaç servi olmadan,

Bu taşa kitabem yazılmadan,

Bu çiçek kabrime çelenk diye getirilmeden,

Söyleseniz beni onlara kuşlar,

Yanlış bilmesinler beni."

(TARANCI, 1982: 52)

Bu şiirinde uşta şair, temiz ve düzgün yani ahlaki ilkelere uygun bir yaşam ortaya koymak suretiyle, ahlaklı bir yaşantının öneminden bahsetmektedir. Bahçesinden, çiçeklerinden ve evinden bahsedip, tabiatı annesi ve kardeşi gibi sevmesi, kişinin ahlaklı ve düzgün bir yaşantısının olduğunu gösterir. Acı da olsa, tatlı da olsa hatıralarını aklında tutması ve her bir yaşanmışlığına saygı ve hürmet göstermesi de yine ahlaklı bir tutumdan kaynaklanmaktadır.

Ağaçlarını büyütme ve kocaman servi ağaçlarına dönüşmesini talep etmek, ardından bir taşta kitabe yazdırmak (yani ölümsüz eserler bırakmak), dolayısıyla doğa ve insanlık adına çalışıp taleplerini bu doğrultuda yapmak, ahlakın inceliklerini ortaya koymakla insana ahlak algısını öğretir.

Alıntı yaptığımız bu son şiirin tamamını almayı uygun gördük. Bunun sebebi, tüm ahlak anlayışının bir şiire sığmış olmasıdır. Doğa tutkunu, temiz ve dürüst bir insan olarak Cahit Sıtkı TARANCI, adeta insanlara birer ahlak öğretisiyle dolu reçete sunmaktadır. Ahlakın temelinde insan fıtrata vardır. İnsanın temelinde, içinde bulunduğu tabiat vardır. Nitekim insan tabiatı terkibi buradan gelmektedir. Dolayısıyla ahlak, etik, erdem gibi kavramların temelini, doğaya saygı, insana saygı ve karşı tarafı düşünmek oluşturur.

Cahit Sıtkı TARANCI, 20. yüzyıl Türk Edebiyatının en önemli simalarından biri olmakla birlikte, kıymeti bilinmiş mümtaz bir şahsiyettir. Kendisinin tüm şiirlerinden seçtiğimiz alıntılarla, ahlak kavramına bakış açısını inceledik.

SONUÇ

Büyük Türk yazarı Cahit Sıtkı TARANCI, 4 Ekim 1910 tarihinde, dönemin Osmanlı İmparatorluğunda, Diyarbakır isimli vilâyette dünyaya gelmiştir. 20. yüzyıl Türk Edebiyatının en güçlü ve en sıradışı şairlerinden biri olan TARANCI, kısa ömrüne çok sayıda önemli eser sığdırmıştır.. Ölüm ve hayat üzerine yazdığı şiirler oldukça önemlidir. Ölümden azami derecede korktuğu bilinen şair, henüz 46 yaşındayken, 12 Ekim 1956 tarihinde vefat etmiş, Ankara vilâyetinde bulunan Cebeci Asri Mezarlığına defnedilmiştir.

Şiirlerinin ana teması yalnızlık ve ölüm üzerine kuruludur. Bu içe kapanık, negatif ve buhranlı şiirlerin yanı sıra, çocuksu, masum ve hayat dolu şiirleri de vardır. Ölümden azami derecede korktuğu bilinen şair, şiirlerinin pek çoğuna bunu yansıtmıştır. Nihilist düşünceye sahip olan ve kendisini oldukça çirkin bulan Cahit Sıtkı TARANCI, bu felsefenin vermiş olduğu etki altında şiirler kaleme almıştır. Cahit Sıtkı, ölümden korkmasına rağmen bunu dini argümanlarla açıklamaz.

Ahlakın temeline insan onuru, doğa sevgisi gibi faktörleri koyan Cahit Sıtkı TARANCI, gördüğü her türlü ahlak dışı faaliyeti şiirlerinde zemmetmek suretiyle bu kavrama olan hassasiyetini ortaya koymuştur. Her türlü zorbalık ve ahlaksızlığın karşısında duran şair, aynı zamanda günahın insan için vazgeçilmez olduğunu bildiği için, nedamet yani pişmanlık kavramı üzerinde de sıkça durmuştur. Hem ahlak, hem ahlaksızlık, hem ahlaksızlığın yaptırımları ve hem de ahlak dışı faaliyetlerinden ardından duyulması gereken pişmanlığı ortaya koymuştur.

KAYNAKÇA:

1. AKTAN Coşkun Can, Temiz Toplum ve Temiz Siyaset, T Yayınları, İstanbul 1994.
2. BEYSANOĞLU Şevket, Cahit Sıtkı Tarancı, Ankara 1969.
3. ENGİNÜN İnci, "TARANCI Cahit Sıtkı", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, cilt 40, İstanbul 2011.
4. ENGİNÜN İnci, Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları, İstanbul 1991.
5. GENÇAY Güngör, Cahit Sıtkı Tarancı, Ankara 1956.
6. KANDEMİR, Mustafa Yaşar, Örneklerle İslam Ahlakı, Nesil Yayınları, İstanbul 1986.
7. KAPLAN Mehmet, Cumhuriyet Devri Türk Şiiri, İstanbul 1973.
8. KORKMAZ Ramazan, "Cahit Sıtkı Tarancı", Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi, cilt 8, Ankara 2007.
9. KORKMAZ Ramazan, İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı TARANCI, Akçağ Yayınları, Ankara 2002.
10. Milliyet Sanat Dergisi, Ölümünün 20. Yılında Cahit Sıtkı Tarancı-özel sayı, sayı 200, İstanbul 1976.
11. SAMANOĞLU Gültekin, Cahit Sıtkı Tarancı, Ankara 1988.
12. TARANCI Cahit Sıtkı, Yaş Otuz Beş, Varlık Yayınları, İstanbul 1982.
13. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, "Tarancı, Cahit Sıtkı", cilt 8, İstanbul 1976.
14. Türkçe Sözlük, Hazırlayan: Sebahattin ÖZAFŞAR, İlk Adım Yayınları, İstanbul 2010.
15. UYGUNER Muzaffer, Cahit Sıtkı Tarancı: Hayatı, Sanatı, Eseri, İstanbul 1966.

مفهوم الاخلاق في أشعار جاهد صدقي تارانجي

المستخلص:

لطالما كانت الأخلاق هي الحل الامثل لمسألة الخير والشر للأشياء وتفضيل الخير دائماً. طوال عصر البشرية ، كانت المواقف الأخلاقية موضوعاً للنقاش . في واقع الأمر من المعروف إن بعض الامور الذي يعتبره مجتمع ما أخلاقيا قد يعتبره مجتمع آخر غير أخلاقي . سيتم دراسة العديد من القضايا الأخلاق وحجمها والعقوبات .

الاخلاق او الأخلاقيات هي مفردة عربية الأصول إن مفهومها له معانٍ عدة مثل التصرف بمقتضى الخلق ، والتصرف بالمعروف ، والابتعاد عن الشر . قد تمت مناقشته أيضاً في مسألة الاعمال الحسنة والاعمال القبيحة . وأن موضوع الاخلاق لا يقتصر على المواضيع الدينية فحسب ، بل له مفهوم فلسفي أيضاً . بالطبع ، من الأرجح قراءة مثل هذه الفضيلة الحساسة والواضحة من قلم الكتّاب ، وخاصة النظر إليها بالشعر، الذي هو مظهر من مظاهر الوعي .

يعد جاهد صدقي تارانجي احد الشعراء المعروفين بقصائده التي تتناول القضايا الاخلاقية في قصائده وغالبا ماتدعو الى الفضيله. تارانجي ، الذي لديه قصائد عن هدف الحياه والنضال من اجل الحياه ، ركز على مفاهيم مثل الاخلاق والفضيله .

نبدا بحثنا هذا بهذا الملخص الشامل . ثم سيتم عرض حياه الشاعر المذكور وجانبه الادبي واعمال جاهد صدقي تارانجي

بعدها سنتطرق لسرد معلومات مفصله حول مفهوم الاخلاق ، وهو موضوع بحثنا ، سيتم دراسته مفهوم الاخلاق بناء على كتاب الشعر الاكثر شهره والاكثر اهميه لجاهد صدقي تارانجي .

الكلمات المفتاحيه : الاخلاق ، الادب التركي الحديث ، عصر الخامسة والثلاثين ، الطبيعه ، الاخلاقيات ، الموده .

25

Translation & Linguistics